

Gaita musika tresna bezala asko ari da ugaritzen Nafarroan. Garai batean Lizarran bakarrik erabiltzen zuten tresna honek arnas berria hartu du azken 25 urteotan Iruñean eta batez ere Sanferminetan. Buruhandiei lagunduz nabiz txistulariekin kalejiran gaita soinua obizkoa da festa hauetan. Gaueko parrandan ere, gaita entzungo ez duzun tabernarik ezagutzen baduzu, zorionekoa zu!

Garai batean Lizarrako gaiteroak bakarrik etortzen ziren Iruñera.

Egun, 10 gaitero banda baino gehiago daude eta haziz omen doa kopurua.

JOXE LACALLE

Uztailak 9 larunbata

- 6.45: Diana udaletxeko plazan.
- 8.00: Hirugarren entzierroa. Gero bigantxak askatuko dira zezenplazan.
- 9.30: Buruhandi eta erraldioen konpartsa aterako da autobus geltokitik.
- 11.00: Zezen errekorreen IV. lehiaketa. Sariak emango zaizkie errekorreen onena egiten duenari, eta adarretan eraztun gehien jartzen dituenari. Zezenak Antonio Perez Angos, Carmen Ordoñez, Martinez Benavides eta Arauz de Roblesanak.
- 11.45: La Pamplonesa bandari omenaldia sortu zela 75. urteurrena beteko den honetan. Lizarra, Lesaka, Zangotza, Tuter, Tafalla eta Balterako bandek hartuko dute parte.
- 12.00: Musika bandak aterako dira San Frantzisko eta Recoletas plazatik.
- 17.30: Zaldun, mandako eta musika banden desfilea udaletxeko plazatik zezenplazaraino.
- 18.30: Hirugarren zezenketa. Toreatzaileak: Tomas Campuzano, Jose P. Prados 'Fundi' eta Domingo Valderrama.
- 18.30: Umeentzako jaialdia labrit frontoian. Josmar taldeak eta Metropolis orkestrak alaituko dute festa.
- 18.30: Haur jaialdia euskaraz Taconera lorategian, Takolo, Pirritx eta Porrotx pailazoekin.
- 20.00: Haurrentzako berbena Antoniutti parkean. 22.00ak arte.
- 21.00: Nafarroako musika gaitero eta txistularien eskutik Gaztelu plazan.
- 22.00: Suzko zezena Sntiago plazatik abiatuz.
- 23.00: Caballer Llorens etxearen su festa gotorlekuan.
- 23.30: Folklore taldeen ekitaldia Rodezno kontearen plazan.
- 24.00: Musika banden emanaldia udaletxeko plazan eta kaleetan.
- 24.00: Hermanas Ross taldeak alaitu berbena Gaztelu plazan. Goizaldeko 3.00ak arte.
- 24.00: Saltsa musika Burgos plazan.
- 00.30: Berbena Antoniutti parkean Metropolis eta Manacor taldeekin.

Gaitaren soinua guztiaren gainetik

Gaitero bandek tradizio handia dute Iruñeko Sanferminetan. Ia desagertzeaz egon zen musika tresna hau bizi-bizirik dago egun, eta horretan zerikusi handia dute festa hauetan zehar Iruñeko kaleak gaitaren doinu berezi horrekin betetzen dituzten 10 bandek. Zazpi Udak kontratuak dira eta beste hiru kalejira eta beste ekintza berezietarako datoz espreski.

Banda guztiak Iruñekoak dira, bat ezik: Lizarrako Elizaga taldea. Hauek Lizarrako antzinako gaiteroen azken lortatza dira, aurtan Iruñera etortzen diren 58. urtea beteko baitute. Jose Luis Fraile 'Fraile anaiak' bandako kideak eman digu gainerako banden berri. «Besteak iruñesmeak gara: Argarai gaiteroak, Donibane gaiteroak, Udak gaiteroak, Fraile anaiak, Ibañez anaiak, Diaz jauna, San Joan eskola eta, noski, Indar taldea. Indarren baxenabartarrak eta guzti daude».

Hainbat ekintzatan hartzen dute parte. Jose Luis Frailek jakinarazi digunez, «esanguratsuen, Buruhandi eta Erraldioen konpartsa lagunduz egiten dugun kalejira da. Hau egunero

egiten dugu, goizeko 9.30etan abiatu eta arratsaldeko 14.00ak arte. Gainerakoan, txistulariekin batera jotzen ditugun dantzaldiak, La Pamplonesarekin batera egiten ditugun dianak, zezenetan egiten ditugun saioak, hainbat ekintzatan hartzen dugu parte, bai, festa hauetan».

Ez pentsa, baina, gaitero banda hauek oraingoxeak direnik, ez; zaharrenak esaterako, Udak bandak, zilarrezko ezteiak beteko ditu laster. Frailearen arabera, «Javier Lakunzak ardura handia izan du gaitari eusteko garaian eta ez bakarrik Iruñean, Euskal Herri osoan baizik. Duela 25 urte Lizarran bakarrik erabiltzen zen tresna hau eta orain, aldiz, beste hainbat lekutara ere zabalduta da». Fraile anaiak ere 22 urte inguru daramatzate lanean. Gazteak ere badira, San Joan edo Argarai taldeak esaterako.

Gaur egun zaletasun handia dago. «Behintzat, lehen ez bezala, gauza arrunta da gaita jole bat Sanferminetan edo urtean zehar ikustea, orain ez da inor harritzen. Festa barruan presentzia hori lortu dugula uste dut».

Ohizko gaitero banda edo talde bat bi gaiterok eta atabalariak osatzen dute. batek lehen gaita

edo goikoa jotzen du eta besteak behekoa. Sanferminetarako talde handixeagoak ere egiten dira. Festetan gainera, txistulariak edo fanfarreak izaten dituzte lagun. «Jarauta 69 fanfarreakin batera zenbait alditan jo dugu eta alde honetatik bide bat egiten ari gara. Udak bandak eta txistulariek, esaterako, disko bat grabatuta dute».

Musika tradizionala jotzen dute; izan ere, gaitak berezko musika du. Kalejirak, dianak, eraren dantza famatua, fandangoak, porrusaldak, arin-arinak, jotak eta abar hauspotzen dituzte gaiteroek. Baita murga edo mar-txa gehiagoko abestiak ere. «Hauek batez ere, juerga garaian».

Baina gaitaren presentzia ez da ekitaldi ofizial eta jakinetara mugatzen. Juerga garaian edo poteoan ere tabernak gaita soinuaz jantzen dira sarri. Frailek ongi dioen bezala, «lan orduak eta parrandarako orduak daude, batean zein bestean, gaita beti lagun». Hain zuzen, gaitak aukera hori ematen du: tresna honek defentsa ona du kaleko buila edo tabernako dezibelioen aurrean. «Gaitaren soinua guztiaren gainetik entzuten da».

FESTAROAN EDO LANGIROAN, IRUÑERRIAN

**EUSKALERRIA IRRATIA
FM..... 91.4**

Bizi bitez Sanferminak